ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

БЄЛОУСОВ В.Д. - кандидат юридичних наук
orcid.org/0009-0000-5652-4880
УДК 349.3
DOI: https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.4.32

Стаття присвячена з'ясуванню актуальних питань забезпечення соціальної безпеки сучасної України. На основі аналізу наукової літератури та поточної практики забезпечення соціальної безпеки держави автором виокремлюються чотири ключові питання ефективного функціонування соціально-правового режиму соціальної безпеки держави. По-перше, спостерігається недостатня ефективність соціальної політики, що засвідчує, зокрема, зростання кількості населення, яке живе у бідності, проблематика людиноцентричного функціонування системи охорони здоров'я в Україні, що виражається у наступному: дефіцит держбюджету на закупівлі ліків; дефіцит гарантованих ліків у медичних закладах; не продовження звільнення від ПДВ лікарських засобів, закуплених Державним підприємством «Медичні закупівлі України». Також проблематичною є реалізація соціальної політики щодо окремих верств населення, а насамперед щодо внутрішньо переміщених осіб, які потребують: отримання можливості дистанційно встановлювати факт знищення чи пошкодження їх майна на тимчасово окупованих територіях; компенсацій за знищене майно на тимчасово окупованих територіях; прирівняння умов програми єОселя до умов Кредитної установи для відбудови; впровадження соціальної оренди як інструменту надання тимчасового житла для такого кола осіб; реалізації політики позитивної дискримінації на ринку праці тощо. По-друге, проблематичною є кадрова політики у системі забезпечення соціальної безпеки держави у результаті чого наявний брак соціальних працівників, збільшення навантаження на соціальних працівників, що позначається на якості та своєчасності надання соціальних послуг. По-третє, вкрай актуальною є проблема забезпечення соціального захисту військовослужбовців і членів їх сімей. Наразі слід констатувати відсутність дієвої системи реабілітації ветеранів триваючої війни, а саме: недостатність медико-реабілітаційної допомоги, відсутність комплексних програм з подолання бар'єрів соціально-конструктивної взаємодії з членами сім'ї та близьким оточенням у цілому та ін. По-четверте, в Україні наявна проблема забезпечення участі громадянського суспільства в функціонування соціально-правового режиму забезпечення соціальної безпеки держави. У висновках до статті узагальнюються результати дослідження.

Ключові слова: військовослужбовці, кадрова політика, соціальна безпека, соціальна держава, соціальна політика, соціальний захист, суб'єкти громадянського суспільства.

Постановка питання

Загальновідомо, що соціальна безпека держави та її забезпечення постає в якості одного з найбільш значимих елементів державотворення, спрямованого на стабілізацію (урівноваження) та уможливлення соціально-економічного розвитку будь-якої правової, демократичної та соціальної держави. При цьому, у контексті множини сучасних безпекових викликів і ризиків в бутті українського суспільства питання забезпечення належного рівня соціальної безпеки різних верств населення України

та держави у цілому набуває особливого значення, враховуючи складні внутрішні та зовнішні виклики, зокрема триваючу широкомасштабну війну, соціальні та культурні трансформації, які відбуваються в суспільстві у рамках утвердження національної ідентичності. Соціальна безпека включає в себе не лише захист населення від різних форм бідності та соціальних ризиків, але й забезпечення умов для соціально-економічної стабільності та інтеграції всіх верств населення у активне та повноцінне суспільне життя, в якому може бути реалізовано трудовий потенціал населення, а також накопичуватись соціальний капітал кожної особи. Поряд із тим, в умовах сьогодення слід констатувати, що забезпечення соціальної безпеки сучасної України в силу множини об'єктивних і суб'єктивних факторів (тривала повномасштабна війна на території України, постковідне відновлення економіки, загострення демографічної кризи, а разом із нею – кадрової кризи тощо) ускладнене низкою проблем, які підлягають комплексного вирішення.

Аналіз наукової літератури та невирішені раніше питання

На сьогодні можемо констатувати наявність низки наукових праць українських учених і дослідників, в яких розкривались різні проблемні аспекти забезпечення соціальної безпеки держави, серед яких: В.В. Безусий, Н.І. Бернацька, О.А. Губська, О.В. Епель, Л.Ю. Малюга, В.М. Нижник, Р.Т. Чернега, Д.О. Честа, О.М. Ярошенко та ін. науковці. При цьому, не применшуючи наукового внеску учених, які вже розглядали відповідні питання, слід зауважити, що відповідні наукові праці: по-перше, комплексно не розкривають проблематику забезпечення саме соціальної безпеки держави; не в повній мірі враховують поточні проблеми соціальної безпеки сучасної України.

Отже, **метою** статті є з'ясування актуальних питань забезпечення соціальної безпеки сучасної України. Для досягнення цієї мети слід виконати такі *завдання*: 1) окреслити основні проблеми забезпечення соціальної безпеки сучасної держави; 2) проаналізувати виокремлені проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення; 3) узагальнити результати наукової розвідки.

Виклад основного матеріалу

Комплексно аналізуючи наявні наукові напрацювання українських і зарубіжних учених та дослідників, в яких розкривається проблематика забезпечення соціальної безпеки держави [див., напр.: 1–7], а також враховуючи сучасні проблеми забезпечення належного рівня соціальної безпеки України, в якій триває повномасштабна війна та подовжується період постковідного відновлення економіки, можемо дійти висновку, що ключовими проблемами забезпечення соціальної безпеки держави наразі є: недостатність соціальної політики держави, а також кадрової політики держави в системи соціального захисту; проблемні питання забезпечення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей; удосконалення механізму участі суб'єктів громадянського суспільства в системі забезпечення належного функціонування соціально-правового режиму забезпечення соціальної безпеки держави.

Розглядаючи таку проблему, як недостатня ефективність соціальної політики, слід зауважити, що критичним елементом в оцінці ефективності цієї політики загалом (наскільки це взагалі можливо) та відносно формування соціально безпечних умов буття населення є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між метою, завданнями, очікуваними наслідками та ін. ключовими аспектами програми (стратегії, концепції), охоплених соціальною політикою, та її фактичними результатами. Саме розуміння причинно-наслідкових зв'язків відрізняє оцінку від простого аналізу соціальної політики: у той час як аналіз соціальної політики зосереджується на розумінні її структури та компонентів, оцінка йде ще далі, щоб встановити взаємозв'язок між політикою та її впливом на суспільство [8, с. 31]. Відтак, в умовах сьогодення по-

точний процес забезпечення соціальної безпеки сучасної України повинен ґрунтуватись на ефективній соціальній політиці нашої держави, котра буде вважатись такою передусім тоді, коли її характеризуватимуть принаймні такі мінімальні критерії ефективності, як доступність, адекватність, справедливість, сталість (послідовність), інклюзивність та чутливість. При цьому слід зауважити, що ефективність соціальної політики є наслідком її відповідності усім вказаним критеріям. Зокрема, для того, щоби констатувати ефективність соціальної політики слід виходити із того, що вона має бути не лише доступною (іншими словами, сприяє доступності діючої системи забезпечення соціальної безпеки у державі, передусім, соціально захисними заходами), але й додатково вважається у достатній мірі адекватною для задоволення базових потреб осіб (також їх сімей), на задоволення яких спрямовуються відповідні заходи реалізації соціальної політики. При цьому адекватність соціальної політики означає насамперед те, що в державі усі громадяни, котрі потребують соціального захисту, не лише можуть отримати доступ до системи соціального захисту, але й своєчасно та в повній мірі мають змогу реалізувати своє право на такий захист, набувши стану соціальної захищеності.

Утім, критично аналізуючи поточний стан реалізації соціальної функції держави можемо дійти висновку, що з огляду на сукупність негативних факторів (зокрема, повномасштабна війна, повільне відновлення постковідної економіки тощо) соціальна політика не є в достатній мірі відповідною соціальним ризикам, з якими стикаються громадяни. Зокрема, кількість громадян України, які живуть у бідності, зросла на 1,8 млн з 2020 року, що становить близько 29% населення [9]. Також проблематичним є функціонування системи охорони здоров'я в Україні. Зокрема, в 2024 році мав місце дефіцит держбюджету на закупівлі ліків (склав 2,6 млрд грн), а отже й відсутність у достатній кількості гарантованих ліків у медичних закладах. Окремою проблемою стало й те, що в 2024 році не було продовжено звільнення від ПДВ лікарських засобів, закуплених Державним підприємством «Медичні закупівлі України». При цьому слід мати на увазі, що в 2022 році це ДП уклало договори керованого доступу для купівлі 11 позицій лікарських засобів, а в 2023 році лише на одну позицію, з чого робився висновок про те, що політика звільнення від ПДВ лікарських засобів в дійсності скорочувала обсяг відповідних закупівель [див., напр.: 10], хоча в дійсності коштом державного бюджету неможливо покрити усі потреби пацієнтів у всіх необхідних медичних виробах й без звільнення від сплати ПДВ їх забезпечення зменшується. Крім того, фахівцями констатується, що громадяни, які зверталися до системи охорони здоров'я з метою реалізації своїх прав на життя та здоров'я, часто зустрічались із бар'єрами доступності реалізації таких прав. Так, за перше півріччя 2024 року було подано 1800 скарг про вимагання грошей у медичних закладах за медичні послуги, які гарантовані державою [11].

Додатково проблематичною є реалізація соціальної політики щодо окремих верств населення. Наприклад, особи, які проживають на територіях, які зазнали чи зазнають обстрілів потребують: компенсацій за пошкоджене та зруйноване майно; зменшення бар'єрів у процедурі встановлення факту знищеного майна на території активних бойових дій; пільгового кредитування для купівлі житла тощо. У свою чергу внутрішньо переміщенні особи потребують: отримання можливості дистанційно встановлювати факт знищення чи пошкодження їх майна на тимчасово окупованих територіях; компенсацій за знищене майно на тимчасово окупованих територіях; прирівняння умов єОселя до умов Кредитної установи для відбудови (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*); впровадження соціальної оренди як інструменту надання тимчасового житла для такого кола осіб; реалізації політики позитивної дискримінації на ринку праці тощо.

Окремої уваги заслуговує також недостатня ефективність кадрової політики у системі забезпечення соціальної безпеки держави. Осмислюючи значимість повно-

ційного забезпечення соціальної безпеки сучасної України не можливо ігнорувати проблеми забезпечення системи забезпечення соціальної безпеки держави кадрами у відповідній кількості та якості. Слід наголосити, що кадрова криза в цій системі постає в якості суттєвого соціального виклику, який створює значні ризики для збереження належних умов соціального захисту громадян [12, с. 235], а отже й позначається на рівні соціальної безпеки держави. Загалом, кадрова криза у системі забезпечення соціальної безпеки держави виявляється у відтоку кадрів, що є процесом, на який держава не реагує належним чином, а саме не докладає пропорційних зусиль для запобігання даній кризі або для пом'якшенню її наслідків. При цьому слід зауважити, що ситуація, яка виявляється у тому, що багато соціальних працівників в Україні змушені залишати свої робочі місця, призводить до двох основних наслідків. Перший – інші працівники системи соціального захисту вирішують заздалегідь піти з роботи, воліючи шукати можливості для реалізації свого трудового потенціалу в місцях з гіднішими умовами праці, де їхня праця поважатиметься і справедливо оцінюватиметься. Другий – посилюється демотивація висококваліфікованих кадрів й надалі реалізовувати своє право на працю у системі соціального захисту. Додатково в окресленому питанні необхідно враховувати й високу вартість заміни досвідчених соціальних працівників – не лише з погляду фінансових витрат, а й втрати інституційних знань та взаємин із клієнтами, відновлення яких потребує значних витрат часу та адміністративних ресурсів.

Ключовими проблемними факторами, що загострюють кадрову кризу в системі забезпечення соціальної безпеки держави можна назвати наступне: по-перше, державою (так само й суспільством) не в достатній мірі визнається значущість соціальної роботи у цілому, а також вагомість внеску соціальних працівників у ефективне функціонування соціально-правового режиму соціальної безпеки держави, а отже – внеску в соціальну безпеку держави; по-друге, соціальні працівники вимушені працювати в умовах, які не приведені до принципу та стандартів гідних умов праці; по-третє, в Україні, як і в світі загалом, наявна криза, що спостерігається у сфері кадрів, обов'язки яких передбачають забезпечення соціальної безпеки (насамперед працівників, які виконують соціальну роботу); по-четверте, в Україні наявний комплекс суспільно значущих обставин, які посилюють навантаження на соціальних працівників, збільшуючи виснажливість такої роботи без належної компенсації такого характеру роботи.

Також в рамках цієї наукової статті слід зосередити увагу на проблематиці достатності соціального захисту військовослужбовців. Військовослужбовці є однією з найбільш вразливих верств населення, які становлять значну її частину (особливо в умовах загальної мобілізації в особливий період), потребують особливого захисту їхніх соціальних прав та законних інтересів у соціальній сфері, що сприяло б підтримці їхнього психофізіологічного здоров'я, успішної адаптації до цивільного життя після служби тощо. У цьому контексті соціальна захищеність військовослужбовців є особливою соціально-значущою гарантією, яка свідчить, що держава виконує свої соціальні обов'язки перед тими, хто забезпечує її захист, що, зрештою, зміцнює соціальну безпеку держави.

Поряд із тим, слід констатувати, що сьогодні реалізація соціальної функції держави щодо військовослужбовців залишається недостатньою, що врешті позначається й на стані соціальної безпеки самої держави. Насамперед слід констатувати відсутність системи реабілітації ветеранів триваючої війни, у результаті чого суттєва частина соціально активних верств населення в силу складнощів адаптації до поствійськового життя не зможе бути повноцінно інтегруватись до життя суспільства. Вказане, зокрема, обумовлюється: по-перше, недостатністю медико-реабілітаційної допомоги, зокрема, санаторно-курортного лікування (тобто, такої допомоги, яка би враховувала об'єктивний стан військовослужбовців, обтяжених фізичними та психоло-

гічними травмами, такими як переживання посттравматичних стресових розладів, депресії, ампутації, черепно-мозкові травми, втрата зору тощо); по-друге, відсутність комплексних програм з подолання бар'єрів соціально-конструктивної взаємодії з членами сім'ї та близьким оточенням у цілому (військовослужбовці, які повертаються до цивільного життя, а також їх родини, які не проходять спеціальні програми з адаптації та налагодження взаєморозуміння, не завжди можуть продовжувати співжиття, як це було до військової служби, а тому серед ветеранів найнижчий відсоток шлюбів та найвищий відсоток розлучень: кожен п'ятий ветеран живе один, а кожен третій – розірвав шлюб); по-третє, невизначеність майбутніх перспектив (в Україні досі не створена дієва система переходу військовослужбовців від військової служби до цивільного життя, в рамках якої відбувались би процеси соціальної адаптації до нового життя після війни, в ході якої військовослужбовці будуть поінформовані про майбутні можливості та стануть готовими до соціальних викликів та реалій цивільного буття) [13].

Крім того, фахівці відзначають і проблеми взаємодії співробітників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки та родичів військовослужбовців, які зникли безвісти. Зокрема, вказується, що членам таких родин формально повідомляються алгоритми їх дій, які мають бути спрямовані для забезпечення їх соціального захисту, а саме з ігноруванням їх складного емоційного стану, без чітких роз'яснень, на підставі яких таким особам буде в повній мірі зрозумілий відповідний алгоритм дій. При цьому фахівцями констатується, що ця проблема є не повсюдною, а тому мають місце також і позитивні випадки інформування, що «часто залежало від ініціативності окремих представників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки» [14]. Вказане є неприпустимим та вказує на потребу розроблення: по-перше, кодексу етичної взаємодії військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки із членами сімей військовослужбовців; по-друге, процедур повідомлення членів родин військовослужбовців про загибель військовослужбовця, визнання його безвісті зниклим, поранення, тяжку хворобу та ін. стани військовослужбовця.

Також в рамках цієї статті виокремимо таку проблему, як недостатність забезпечення повноцінної участі громадянського суспільства в функціонування соціально-правового режиму забезпечення соціальної безпеки держави. Суб'єкти громадянського суспільства в силу свого характеру прагнуть до створення справедливої, стабільної та стійкої правової системи, яка захищає права та свободи громадян, знижує соціальну напруженість та сприяє рівності та сталому розвитку суспільства. Як видається, ці цілі діяльності суб'єктів громадянського суспільства фактично є основою для формування ефективного і справедливого правового режиму, що забезпечує соціальну безпеку та соціально-економічне благополуччя всіх громадян. Власне, це є цілком закономірним, адже вказаний правовий режим був сформований в епоху Промислової революції під тиском громадянського суспільства. При цьому сучасні суб'єкти громадянського суспільства мають потенціал до впливу на правовий режим соціальної безпеки сучасної держави шляхом: лобіювання; громадського контролю (нагляду) за діяльністю органів публічної служби, які тією чи іншою мірою реалізують соціальну функцію держави; планування, організації та реалізації освітніх та просвітницьких програм тощо. Між тим, слід констатувати, що в достатній мірі ефективним вплив суб'єктів громадянського суспільства на правовий режим соціальної безпеки сучасної держави можливий лише тоді, коли діяльність таких суб'єктів в соціальній сфері буде належним чином забезпеченою, що наразі складає собою суттєву проблему, адже попри наявність низки проєктів законів про громадянське суспільство, які подавались до Верховної Ради України, жоден з них не був прийнятий парламентом. Крім того, слід зауважити, що прийняття такого законодавчого акту не може вирішити комплекс

проблем оптимізації потенціалу суб'єктів громадянського суспільства щодо їх впливу на організацію та забезпечення належного функціонування соціально-правового режиму соціальної безпеки сучасної України. У зв'язку із цим, вбачається потреба в подальшому розробити та затвердити Стратегію посилення впливу громадянського суспільства в сфері забезпечення соціальної безпеки, а також розробити та прийняти Закон України «Про лобізм у сфері національної безпеки», окремий розділ якого буде присвячений лобістській діяльності в сфері забезпечення соціальної безпеки держави.

Висновки

У результаті забезпечення соціальної безпеки держави формуються умови соціально безпечного буття людини і суспільства, а саме за рахунок гармонійного функціонування суспільства, поступового підвищенню рівня життя населення та культивування соціальної справедливості в бутті суспільства та держави, що є важливими благами як мирного часу, так і особливого періоду. При цьому можемо констатувати, що питання соціальної безпеки набувають особливої актуальності за сучасних умов, які характеризуються стрімким перебігом всеосяжних глобалізаційних процесів, зростання обсягу вже існуючих соціально-економічних викликів і соціальних ризиків. Крім того, в означеному питанні важливо усвідомлювати, що соціальна безпека не є соціально-правовим явищем, яке виникає та удосконалюється в своїх якісних та кількісних показниках само по собі. В дійсності соціальна безпека – це результат комплексу свідомих та цілеспрямованих дій суб'єктів права, які, діючи згідно вимог принципів соціальної відповідальності та соціальної солідарності, систематично та своєчасно планують, організовують та реалізують комплекс ефективних соціально-захисних заходів для запобігання та протидії соціальним ризикам в суспільному бутті. Відтак, й проблеми соціальної безпеки – це проблеми, які потребують вирішення відповідальними суб'єктами (насамперед державою, як гарантом соціальної безпеки). Саме тому в умовах триваючої війни держава, разом із суб'єктами громадянського суспільства, повинна ефективним чином реалізувати соціальну функцію, вирішуючи ключові проблеми забезпечення соціальної безпеки (в процесі правотворення – створення та затвердження концепцій посилення соціальної безпеки вразливих верств населення, програм впровадження таких концепцій, прийняття відповідних законодавчих і підзаконних актів тощо; в процесі інституційного забезпечення функціонування держави та суспільства – створення платформ взаємодії громадянського суспільства та органів публічної служби у сфері соціальної безпеки держави та ін.), ігнорування чого безпосереднім чином також позначатиметься й на національній безпеці держави та її обороноздатності.

Література

1. Felicia A. Aspecte privind politicile sociale din România şi din alte state membre ale Uniunii Europene. *Universitaria Simpro*: lucrările ştiinţifice ale simpozionului internaţional multidisciplinar (Petroşani, 16–17 octombrie, 2008). Petroşani: Universitatea din Petro□ani, 2008. P. 5-8.

2. Бернацька Н.І. Проблеми правового регулювання соціального забезпечення публічної служби в Україні: дис. … д-ра юрид. наук: 12.00.05. 2018. 426 с.

3. Губська О.А. Проблеми правового регулювання працевлаштування та професійного розвитку державних службовців в Україні: дис. … д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2018. 415 с.

4. Малюга Л.Ю. Проблеми та напрями вдосконалення правового регулювання соціального захисту працівників митних органів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 4. С. 45-49. doi:10.15421/392178.

5. Нижник В.М. Підвищення ефективності соціальної політики як чинника входження України до ЄС. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. № 5, Т. 1. С. 183-186.

6. Чернега Р.Т. Концепція правового забезпечення охорони праці в контексті

євроінтеграції України: дис. … д-ра юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2019. 414 с.

7. Честа Д.О. Правові та соціальні засади захисту працівників у випадку масового звільнення: дис. … канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ. 2016, 205 с.

8. Arretche M. Tendências no estudo sobre avaliação. *Avaliação de Políticas: uma Questão em Debate* / E. Rico. São Paulo: Cortez Editora, 1998. P. 29-39.

9. Shalal A. World Bank says 1.8 mln additional Ukrainians in poverty as Russia's war drags on. *Reuters*, 30.05.2024. URL: https://www.reuters.com/world/europe/world-bank-says-18-mln-additional-ukrainians-poverty-russias-war-drags-2024-05-30/ (дата звернення: 31.07.2024).

10. Низка запущених для поліпшення доступу до лікування механізмів не спрацювала, ПДВ при держзакупівлях ліків скорочує обсяг закупівель – думка. *Інтерфакс-Україна*, 17.07.2024. URL: https://interfax.com.ua/news/pharmacy/1000842.html (дата звернення: 29.07.2024).

11. Успіхи та провали системи охорони здоров'я у першому півріччі 2024 року: оцінка пацієнтської спільноти. *Пацієнти України*, 24.07.2024. URL: https://patients.org.ua/novyny/uspihy-ta-provaly-systemy-ohorony-zdorovya-u-pershomu-pivrichchi-2024-roku-oczinka-pacziyentskoyi-spilnoty/ (дата звернення: 29.07.2024).

12. Бєлоусов В.Д. Проблемні питання кадрової політики в системі забезпечення соціальної безпеки держави. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024 № 1. С. 234-237. doi:10.32782/2524-0374/2024-1/51.

13. Клименко О.Ю., Чепурко Г.І. Проблеми соціальної адаптації ветеранів в Україні. *Інститут соціології НАН України*, 2024. URL: https://isnasu.org.ua/popsci/010_Klymenko_Chepurko_-_Problemy_veteraniv.php (дата звернення: 01.08.2024).

14. Будз О.П. Шлях родин зниклих безвісти військових: досвід, труднощі та потреби. *Cedos*, 17.10.2024. URL: https://cedos.org.ua/shlyah-rodyn-znyklyh-bezvisty-vijskovyh-dosvid-trudnoshhi-ta-potreby/ (дата звернення: 21.10.2024).

SUMMARY

The paper examines pressing issues in ensuring social security within modern Ukraine, focusing on the obstacles currently undermining the effectiveness of its social and legal regime. By analyzing scholarly sources and contemporary practices in social security, the author identifies four major areas of concern. The first challenge highlighted is the limited effectiveness of Ukraine's social policy, indicated by several concerning trends. These include a rising poverty rate and persistent obstacles in achieving a human-centered healthcare system. Specifically, the healthcare sector faces critical issues such as a budget shortfall for essential drug procurement, a shortage of vital medicines across medical institutions, and the recent lapse of VAT exemptions on drugs acquired by the State Enterprise "Medical Procurement of Ukraine" (this agency, functioning as a centralized national procurement body, is tasked with purchasing medicines, medical devices, and equipment using state funds at the request of the Ministry of Health). The article also addresses challenges in implementing social policies for specific population segments, particularly internally displaced persons. This group faces urgent needs, including: the option to remotely document the destruction or damage of property in temporarily occupied territories; compensation for such destroyed property; adjusting the terms of the eOselya housing program to match those of Kreditanstalt für Wiederaufbau; introducing social rent as a means of providing temporary housing; and adopting positive discrimination policies within the labor market. Secondly, the state's social security system suffers from a problematic personnel policy. This shortfall has led to a significant shortage of social workers, creating an increased workload that ultimately impacts the quality and timeliness of social service delivery. Thirdly, the issue of ensuring comprehensive social protection for military personnel and their families has become particularly urgent. Currently, Ukraine lacks an effective system for veteran rehabilitation from the ongoing conflict. Shortcomings include inadequate medical and rehabilitative care and the absence of integrated programs to help veterans overcome challenges in reconnecting and interacting constructively with family and close circles. Fourthly, there remains a lack of sufficient mechanisms to involve civil society in supporting Ukraine's social and legal framework for national social security. The conclusion of the article summarizes these findings, emphasizing the importance of addressing these multifaceted issues to strengthen Ukraine's social security system.

Keywords: civil society actors, military personnel, personnel policy, social policy, social protection, social security, welfare state.